

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА:

Набліжаецца да завяршэння мастацкае афармленне калідораў першага і другога паверхаў і атрыма новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі творамі жывапісу, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Загадам міністра культуры РБ ад 19 красавіка 2006 г. створана спецыяльная камісія па канчатковай прыёмцы гэтых твораў, якая ўжо правяла 5 пасяджэнняў.

Народны мастак Беларусі Гаўрыла ВАШЧАНКА:

— Сваю працу я назваў **“Айчына”**. Яна — з чатырох частак. Першая частка — **“Над Сожам”**, дзе паказаў унікальны старажытны палацава-паркавы ансамбль Паскевічаў у Гомелі з яго класіцыстычнай архітэктурай, другая частка — **“Памяць”** з Мірскім замкам, які пабудаваны ў духу рамантызму, трэцяя — **“Святыні”** (святая для нас не толькі Еўфрасіння Полацкая, але і легендарны Сафійскі сабор барочнага тыпу, як сімвал несакрушальнай веры беларускай, і чацвёртая частка — **“Сынкавічы”**, храм абарончага тыпу, унікальны не толькі дойлідствам, але і тым, што ён быў яшчэ і цэнтрам магутнай духоўнасці нашай нацыі. Кожны з вобразаў кампазіцыі сімвалізуе дух беларушчыны і, на мой погляд, з’яўляецца тым непахісным апірышчам, на якім заўжды трымалася наша нацыянальная свядомасць...

На базе ўсіх гэтых архітэктурных рашэнняў вырасла і архітэктура XXI стагоддзя. Усе чатыры часткі аб’яднаны адзіным цёплым, пранізлівым небам — гістарычнай прасторай нашай Бацькаўшчыны.

Хаця некалькі работ знаходзяцца яшчэ ў завяршальнай стадыі, я як мастацтвазнаўца і член гэтай камісіі магу канстатаваць: беларускія мастакі ўнікальны дзяржаўны заказ выканалі з гонарам!

Усе аўтары, без выключэння, у сваіх творах адлюстравалі галоўную ідэю — разнастайная, шматтабличная Беларусь у мінулым і сённяшнім дні — паказана канцэнтравана ў магутных формах, смела, свабодна, эстэтычна выразна. Менавіта ад вялікасці задумак, ад жадання іх максімальна рэалізаваць у адпаведнасці з агульнанацыянальным прызначэннем аб’екта ішлі пошукі наватарскіх вобразна-пластычных рашэнняў, а таксама наватарскага выкарыстання тэхнікі гладкага ляўкаса і арыгінальных цудоўных металічных рам-абрамленняў твораў.

Можна сцвярджаць, што гуманістычная скіраванасць выяўленчага мастацтва і духоўная сканцэнтраванасць усіх мастакоў, традыцыйныя для беларускай культуры, у Нацыянальнай бібліятэцы атрымалі сваё вышэйшае выяўленне.

У той жа час гэтыя творы — не пучыводныя апаведы і не простае дэкараванне сцен. Па вялікім рахунку гэта складаныя пластычныя метафары шматвекавой гісторыі нашай краіны, напоўненыя глыбокім маральным сэнсам. Унутранае афармленне бібліятэкі, акрамя ўсяго іншага, культурны набытак усяго беларускага народа, а не проста **“маёмасць аб’екта”**, не проста **“ўпрыгажэнне”**, як гэта часта было ў практыцы афармлення грамадскіх будынкаў, дзе жывапісу, габелену альбо фрэсцы прызначалася **“аздабленчая”** роля. Разам з тым, гэтыя творы і не музейныя экспанаты, якія можна трымаць у сховішчах, таму што яны фарміруюць вакол сабе ідэйнае, эмацыянальна афарбаванае асяроддзе. Менавіта тут, у дадзеным канкрэтным месцы, пачуцці чытачоў будуць падмацоўвацца працамі мастакоў і архітэктараў.

Зусім хутка ў калідавых калідорах двух паверхаў наведвальнікі пабачаць цудоўныя карціны нашых мэтраў М.Савіцкага, Л.Шчамялёва, В.Грамыкі, Г.Вашчанкі, Г.Паплаўскага, М.Данцыга і іх малодшых калег — В.Сумарава, З.Ліцвінавай, А.Ксяндзова, А.Шлегель, У.Тоўсціка, В.Ціханова, У.Ганчарука і іншых жыва-

Народны мастак Беларусі Леанід ШЧАМЯЛЁЎ:

— Сваю карціну я назваў **“Музычны Віцебск”**. І гэта не выпадкова. Для мяне гэта горад не толькі **“малая Радзіма”**, якая стала на многія дзесяцігоддзі крыніцай натхнення. Сёння Віцебск — адзін з духоўных цэнтраў культуры Беларусі, які звязаны з гісторыяй, архітэктурай, фестывалімі мастацтваў і пленэрамі жывапісу, ведаюць ва ўсім свеце. Віцебск — гэта свята. Віцебск — гэта песня душы. Я імкнуўся паказаць у гэтым Віцебск з яго ратушай, цэнтральнай магістраллю і іншымі архітэктурнымі аб’ектамі праз музыку дажджу, праз сімвалічны натхнёны палёт чалавечых эмоцый.

Народны мастак Беларусі Віктар ГРАМЫКА:

— Першы варыянт карціны **“Песня аб маім атрадзе”** я зрабіў 30 гадоў таму, і сёння ён знаходзіцца ў Маскве. Зразумела, прайшло шмат часу, і падзеі тых гераічных партызанскіх гадоў бачацца трохі па-іншаму. І таму, працуючы над новай **“версіяй”** карціны для бібліятэкі, я ўнёс шэраг кампазіцыйна-фармальных змен, напрыклад, у паказе галоўнай групы партызан-коннікаў, відазмяніў некаторыя дэталі ў іх характарыстыках.

Матыў пейзажа, у цэлым, захаваў, таму што гэта канкрэтнае месца, узбярэжжа возера Цётча, паўднёвая зона абароны нашага партызанскага лепельска-полацкага краю, дзе знаходзілася 16-я брыгада Шлапакова. Таму і для мяне, былога партызана, усе гэтыя месцы памятна.

Аднак у карціне я кардынальна змяніў, так сказаць, сімфанічныя ноты — тут больш мажору, больш прасветленасці ў песенным ладзе, чым гэта было ў той, даўняй рабоце. Галоўная ідэя новай карціны — вольныя людзі на нескаронай беларускай зямлі.

Жывапісец Уладзімір ГАНЧАРУК:

— Мая кампазіцыя **“Адвечная батлейка”** прысвечана беларускаму народнаму тэатру лялек, які вядомы на Беларусі з XVI стагоддзя. Батлейка — (ад Betleem — назва горада Віфлеема, дзе нарадзіўся Хрыстос), яе ўзнікненне звязана са святам Каляд.

Тэатры падобнага тыпу вядомы ў Польшчы (шопка) і на Украіне (вяртэп), але ў нас яны мелі своеасаблівыя рысы, якія былі звязаны не толькі з біблейскімі сюжэтамі, але і з камедыяй, карнавальнай інтэрмедыйяй вясёлага зместу з танцамі, песнямі, маналогамі.

Паказы спектакляў адбываліся па хатах, у корчмах, у вуліцах, суправаджаліся музыкай бубнаў і скрыпак.

Батлеечнікі заўсёды былі ў руху і прапагандавалі Біблію і вечныя добрыя ісціны сярод народа, едучы на сваім **“залатым доміку”** з паўлінама на версе.

Вось я і паспрабаваў паказаць цудоўны свет беларускай батлейкі праз шматлікія вобразы, **“атрыбуты”** флоры і фауны, арнаментыку, біблейскія сімвалы і алегорыі, у тым ліку пакланенне валхваў і нараджэнне Хрыста.

А па баках цэнтральнай кампазіцыі як бы расчыненыя аканіцы — царскія вароты — сімвал цудоўнай драўлянай архітэктуры старажытнай Беларусі.

На варотах — таксама біблейскія вобразы, далей у прасторы — зоркі, якія па-ступова нібы пераходзяць у фігуркі беларусаў...

МАСТАЦКАЯ ПАДЗЕЯ Ў ІНТЭР'ЕРАХ

пісцаў, а таксама габелены В.Крывашэвай, Л.Пятруль, Л.Густавай, Г.Крываб-лоцкай, Н.Сухаверхавай, А.Луціной, скульптурныя рэльефы Л. і С.Гумілеўскіх, С.Бандарэнкі, А.Заспіцкага, У.Слабодчыкава, А.Фінскага і іншых.

Унікальным будзе і выяўленчае рашэнне атрыума, у якім глядач пабачыць сем пано, прысвечаных шасці абласцям Беларусі і гораду Мінску. У рамках кожнай кампазіцыі адлюстраваны характэрныя для беларускіх мясцовасцей ландшафты, нацыянальныя строі, спадчына выдатных асветнікаў, алегарычныя сімвалы і г.д.

Поўнае завяршэнне ўсяго мастацка-архітэктурнага афармлення комплексу бібліятэкі, уключаючы прасторавае асяроддзе вакол будынка, яшчэ наперадзе. Але сёння ўжо можна сказаць, што без цудоўных твораў жывапісу, графікі, дэкаратыўнага мастацтва не застануцца і іншыя памяшканні бібліятэкі, у тым ліку комплекс памяшканняў авальнай залы пасяджэнняў, холы, калідоры, комплекс памяшканняў Прэзідэнцкага цэнтра, фае канферэнц-залы і інш. Практычна ўсе прапановы падрыхтаваны і на днях будуць разгледжаны рэспубліканскім экспертна-манументальным саветам і камісіяй Міністэрства культуры па прыёме твораў выяўленчага мастацтва для афармлення інтэр'ераў бібліятэкі.

Думаю, што гэтыя і іншыя творы, якія знойдуць сваё месца ў бібліятэцы, не толькі падораць радасць і прыгажосць яе наведвальнікам, але і з'явіцца фундаментам новага пазнання шматаспектнага свету, які ўбачаны вачыма нацыянальных мастакоў.

У № 36 "К" ад 3 — 9 верасня 2005 г. пад рубрыкай "Нацыянальная бібліятэка: звёны рабочага працэсу" мы пазнаемілі чытачоў толькі з першымі крокамі нараджэння выяўленчых рашэнняў афармлення інтэр'ераў будынка.

З гэтага нумара газеты мы пачынаем прэзентаваць ужо гатовыя работы нашых твораў з кароткімі каментарыямі саміх аўтараў.

Барыс КРЭПАК,
заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі

Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Уладзімір ТОЎСЦІК:

— Мой трыпціх "Ладдзя часу" прысвечаны гістарычнаму мінуламу Беларусі. Цэнтральная частка — ладдзя. У ёй па рацэ Часу плывуць мае героі, якія нясуць у сабе пэўныя сюжэтныя лініі: тут і мысліцель Кірыла Тураўскі, які сімвалізуе мудрасць народа беларускага, і святая Еўфрасінія — духоўная захавальніца любові і мацярынства, тут і безыменны князь ВКЛ, і саперніцтва галоўных рэлігій таго часу, і г.д. Левая частка трыпціха актыўная — "Паляванне" часоў Міколы Гусоўскага, правая частка спакойная — "Земляробства". Я ўмоўна ўзяў найбольш характэрныя сферы дзейнасці беларусаў эпохі Вялікага княства Літоўскага. Кампазіцыя будзе на цёплай гаме, на перакліччы колераў — золата з белым...

Народны мастак Беларусі Георгій ПАПЛАЎСКІ:

— Гадоў 25 таму, калі я працаваў над ілюстрацыямі да "Слова аб палку Ігаравым", я пільна пачаў вывучаць матэрыяльную і духоўную культуру эпохі станаўлення нашай дзяржаўнасці і ранняга хрысціянства. Ужо тады я марыў стварыць жывапісную карціну на гэтую тэму. І вось на аснове "Слова" я зараз зрабіў такую кампазіцыю "Заклік князя", заклік да паходу славянскіх дружыннікаў і апалчэнцаў супраць варожых стэпавых плямён... І ўсе воіны, натхнёныя заклікам правадыра, нягледзячы на зацьменне — язычніцкі сімвал няшчасця — у баявой гатоўнасці. Словам, я хацеў зрабіць карціну ў гонар свайго народа, які спрадвечу быў народам высокамаральным, мужным, прыгожым.

Жывапісец Алена ШЛЕГЕЛЬ:

— Мая карціна прысвечана Максіму Багдановічу (ён у цэнтры кампазіцыі) і хачу яе назваць "У краю родным ёсць крыніца жывой вады...". Мяне даўно прыцягвае пазіія Багдановіча, асабліва ў той яе частцы, якая захоплівае жыццесцявардзальнымі песнямі аб жанчыне, маладосці, красе прыроды, вясне, каханні. Нездарма вобраз вясковай мадонны быў для маладога паэта ўвасабленнем найвышэйшых ідэалаў чалавечнасці, характа, дабраты. Тры жаночыя вобразы ў маёй карціне сімвалізуюць тры лірычныя "сюжэты" паэта, якія звязаны і з дзяўчатамі, падобнымі да Веранікі і Магдалены, і са слукімі ткачыхамі, з русалкамі і гэтак далей. І ўся гэтая кампазіцыя збудавана нібы на птушцы ў палёце — зяюлі, а каларыт — перламутрава-серабрысты, які асацыіруецца для мяне з крышталёвай лірыкай аўтара выдатных вершаў зборніка "Вянок".

Народны мастак Беларусі Май ДАНЦЫГ:

— Назва маёй карціны — "Мінск. XXI стагоддзе". Я не ўпершыню звяртаюся да вобраза майго роднага горада, у якім я нарадзіўся, вырас, стаў мастаком. У мяне шмат твораў, дзе я паказваў Мінск у розных яго абліччах-ад разуранага вайной да сённяшняга прыгажуня. Але на гэты раз я спрабаваў пабачыць Мінск свежымі вачыма, з вышыні птушынага палёту. І не проста Мінск-а яго цудоўную архітэктурную, якую таленавіта ўвасабляе ў сабе новы будынак бібліятэкі, ён ужо сёння стаў у шэраг лепшых твораў сусветнай архітэктурнай культуры. У полі маёй увагі знаходзіцца і новы раён "Уручча" з корпусам-караблём архітэктурнага факультэта Нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, таксама выдатны прыклад еўрапейскай архітэктурны. І ўсё гэта — у яркіх восеньскіх барвах...

Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Васіль СУМАРАУ:

— Кожная эпоха пакідае свае памятнае знакі — у гісторыі, мастацтве, архітэктурцы, пісьменнасці. Горад Навагрудак — адзін з такіх легендарных знакаў-сімвалаў, які ўвайшоў на стагоддзі ў памяць беларускага народа.

Калі я гадоў 30 таму ўпершыню пабачыў гэты горад з яго Замкавай гарой і рэшткамі замка XIII ст. на дзядзінцы, мяне ахапіла такое хваляванне, што я не мог не намаляваць гэты цуд. Прайшлі гады, Навагрудак я пісаў не раз — і сённяшняя карціна "Зямля бацькоў" для бібліятэкі — гэта як вынік майго эмацыянальнага стаўлення да гісторыі маёй краіны і дня сённяшняга. Бо гісторыя ўсё ж мяняецца, а людзі застаюцца такімі, якімі яны нарадзіліся — добрымі, вясёлымі, журботнымі, працавітымі. На першым плане я і паказаў маіх сучаснікаў у час адлачынкі і вяселосці.

Інакш кажучы, тут нават не столькі канкрэтнае месца, колькі зборны вобраз маёй Радзімы...

